Yhteinen tulkitseva väline Kanadan sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden välisestä laaja-alaisesta talous- ja kauppasopimuksesta (CETA)

1. **Johdanto-osa**

a) Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot sekä Kanada esittävät seuraavan yhteisen tulkitsevan välineen laaja-alaisen talous- ja kauppasopimuksen (CETA) allekirjoittamisen yhteydessä.

b) CETA merkitsee Kanadan sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden yhteistä sitoutumista vapaaseen ja reiluun kauppaan aktiivisessa ja tulevaisuuteen suuntautuvassa yhteiskunnassa. Se on nykyaikainen ja edistyksellinen kauppasopimus, joka tehostaa kauppaa ja taloudellista toimintaa samalla kun sillä edistetään ja suojellaan yhteisiä arvojamme ja näkemyksiämme valtion roolista yhteiskunnassa.

c) CETA luo uusia kauppa- ja investointimahdollisuuksia eurooppalaisille ja kanadalaisille, ja sen lopputulos kuvastaa EU:n ja Kanadan välisen suhteen vahvuutta ja syvyyttä sekä vaalimiamme perusarvoja. Haluaisimme painottaa erityisesti seuraavaa:

— integroituminen maailmantalouteen on vaurauden lähde kansalaisillemme;

— olemme vahvasti sitoutuneet vapaaseen ja reiluun kauppaan, jonka hyötyjen on koiduttava yhteiskuntiemme laajimpien osien eduksi;

— kaupan pääasiallisena tarkoituksena on lisätä kansalaisten hyvinvointia tukemalla työpaikkojen syntymistä ja luomalla kestävää talouskasvua;

— Kanada sekä Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot tunnustavat, että oikeus harjoittaa sääntelyä yleisen edun nimissä on tärkeä, ja ne ovat ottaneet sen huomioon sopimuksessa;

— taloudellisen toiminnan on tapahduttava viranomaisten määrittelemän selkeän ja avoimen sääntelykehyksen puitteissa.

d) Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot sekä Kanada pystyvät näin ollen edelleen saavuttamaan demokraattisten instituutioidensa asettamat lainmukaiset yhteiskuntapolitiikan tavoitteet, jotka koskevat muun muassa kansanterveyttä, sosiaalipalveluja, julkista koulutusta, turvallisuutta, ympäristöä, julkista moraalia, yksityisyyttä ja tietosuojaa sekä kulttuurisen monimuotoisuuden edistämistä ja suojelua. CETA ei myöskään laske elintarviketurvallisuutta, tuoteturvallisuutta, kuluttajansuojaa, terveyttä, ympäristöä tai työsuojelua koskevien standardien ja määräysten tasoa. Maahantuotujen tavaroiden, palveluntarjoajien ja sijoittajien on edelleen noudatettava kotimaisia vaatimuksia, mukaan lukien säännöt ja määräykset. Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot sekä Kanada vahvistavat uudelleen kansainvälisissä sopimuksissa tekemänsä varotoimia koskevat sitoumuksensa.

e) Tässä tulkitsevassa välineessä selitetään valtiosopimusoikeutta koskevan Wienin yleissopimuksen 31 artiklassa tarkoitetulla tavalla selkeästi ja yksiselitteisesti, mitä Kanada sekä Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot sopivat tietyistä CETA:n määräyksistä, jotka ovat olleet julkisen keskustelun ja epätietoisuuden kohteena, ja esitetään niiden sovittu tulkinta. Näitä kysymyksiä ovat erityisesti CETA:n vaikutus hallitusten kykyyn harjoittaa sääntelyä yleisen edun nimissä sekä määräykset investointisuojasta ja riidanratkaisusta sekä kestävästä kehityksestä, työelämän oikeuksista ja ympäristönsuojelusta.

2. **Oikeus harjoittaa sääntelyä**

CETA:ssa säilytetään Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kanadan oikeus hyväksyä ja soveltaa omia lakejaan ja asetuksiaan, joilla säännellään taloudellista toimintaa yleisen edun nimissä, saavuttaakseen lainmukaisia yhteiskuntapolitiikan tavoitteita, jotka koskevat muun muassa kansanterveyden suojelua ja edistämistä, sosiaalipalveluja, julkista koulutusta, turvallisuutta, ympäristöä, julkista moraalia, sosiaalista suojelua tai kuluttajansuojaa, yksityisyyttä ja tietosuojaa sekä kulttuurisen monimuotoisuuden edistämistä ja suojelua.

3. **Sääntely-yhteistyö**

CETA tarjoaa Kanadalle sekä Euroopan unionille ja sen jäsenvaltioille keinon helpottaa yhteistyötä sääntelyviranomaistensa välillä, minkä tavoitteena on korkealaatuisempi sääntely ja hallinnollisten resurssien tehokkaampi käyttö. Tämä yhteistyö on vapaaehtoista: sääntelyviranomaiset voivat tehdä yhteistyötä vapaaehtoisuuteen perustuen, mutta niillä ei ole velvollisuutta tehdä yhteistyötä eikä soveltaa yhteistyönsä tuloksia.

4. **Julkiset palvelut**

a) Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot sekä Kanada vahvistavat ja tunnustavat hallitusten oikeuden kaikilla tasoilla tarjota julkisina palveluina pitämiään palveluja ja tukea niiden tarjoamista, muun muassa kansanterveyden ja koulutuksen, sosiaalipalvelujen ja asumisen sekä veden keruun, puhdistuksen ja jakelun aloilla.

b) CETA ei estä hallituksia määrittelemästä ja sääntelemästä näiden palvelujen tarjoamista yleisen edun nimissä. CETA:ssa ei edellytetä, että hallitukset yksityistävät mitään palveluja eikä se estä hallituksia laajentamasta kansalaisille tarjoamiensa palvelujen valikoimaa.

c) CETA ei estä hallituksia tarjoamasta yksityisten palveluntarjoajien aiemmin tarjoamia julkisia palveluja eikä saattamasta takaisin valtion valvontaan aikaisemmin yksityistettyjä palveluja. CETA ei merkitse sitä, että julkisen palvelun antaminen yksityisten tarjoajien hoidettavaksi tekee siitä lopullisesti osan kaupallista sektoria.

5. **Sosiaaliturva tai -vakuutus**

Kanada sekä Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot voivat säännellä julkisten palvelujen, kuten sosiaaliturvan ja -vakuutuksen tarjoamista yleisen edun mukaisesti. Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot sekä Kanada vahvistavat, että lakisääteiset sosiaaliturva- ja sosiaalivakuutusjärjestelmät eivät kuulu sopimuksen soveltamisalaan sopimuksen 13.2 artiklan 5 kohdan mukaisesti tai ne on suljettu sopimuksen mukaisten vapauttamisvelvoitteiden ulkopuolelle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kanadan tekemien sosiaali- ja terveyspalveluja koskevien varaumien nojalla.

6. **Investointisuoja**

a) CETA sisältää nykyaikaisia investointisääntöjä, joissa säilytetään valtioiden oikeus harjoittaa sääntelyä yleisen edun nimissä, myös silloin kun tällainen sääntely vaikuttaa ulkomaiseen investointiin, samalla kun siinä varmistetaan investointien korkeatasoinen suoja ja mahdollistetaan oikeudenmukainen ja läpinäkyvä riidanratkaisu. CETA ei johda siihen, että ulkomaisia sijoittajia kohdeltaisiin suotuisammin kuin kotimaisia sijoittajia. CETA ei anna etuoikeutta vedota sopimuksella perustettuun investointituomioistuinjärjestelmään. Sijoittajat voivat sen sijaan hakea käytettävissä olevia muutoksenhakumenettelyjä kansallisissa tuomioistuimissa.

b) CETA:ssa täsmennetään, että valtiot voivat muuttaa lakejaan riippumatta siitä, onko tällä mahdollisesti kielteinen vaikutus investointiin tai sijoittajan voitto-odotuksiin. Lisäksi CETA:ssa täsmennetään, että mahdolliset sijoittajalle koituvat korvaukset perustuvat tuomioistuimen objektiiviseen päätökseen eivätkä ne voi olla suurempia kuin sijoittajan kärsimä tappio.

c) CETA sisältää selkeästi määriteltyjä investointisuojastandardeja, jotka koskevat muun muassa oikeudenmukaista ja tasapuolista kohtelua sekä pakkolunastusta, ja siinä esitetään riidanratkaisutuomioistuimille selkeät ohjeet siitä, miten näitä standardeja olisi sovellettava.

d) CETA edellyttää tosiasiallista taloudellista yhteyttä Kanadan tai Euroopan unionin talouksien kanssa, jotta yritys voi hyötyä sopimuksesta, ja siinä estetään se, että muiden maiden sijoittajien Kanadaan tai Euroopan unioniin perustamat pöytälaatikkoyhtiöt voisivat nostaa kanteita Kanadaa tai Euroopan unionia ja sen jäsenvaltioita vastaan. Euroopan unioni ja Kanada ovat sitoutuneet tarkastelemaan säännöllisesti oikeudenmukaisen ja tasapuolisen kohtelun tarjoamista koskevan velvoitteen sisältöä varmistaakseen, että se vastaa niiden (myös tässä selityksessä esitettyjä) aikomuksia ja että sitä ei tulkita tarkoitettua laajemmin.

e) Jotta voidaan varmistaa, että tuomioistuimet noudattavat kaikissa olosuhteissa sopimuksessa esitettyä osapuolten aikomusta, CETA sisältää määräyksiä osapuolten mahdollisuudesta esittää sitovia tulkitsevia huomautuksia. Kanada sekä Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot ovat sitoutuneet käyttämään näitä määräyksiä välttääkseen ja korjatakseen CETA:n mahdolliset väärintulkitsemiset tuomioistuimissa.

f) CETA:ssa on siirrytty yksiselitteisesti pois investointeja koskevan riidanratkaisun perinteisestä lähestymistavasta, ja siinä otetaan käyttöön riippumattomat, puolueettomat ja pysyvät investointituomioistuimet. Nämä tuomioistuimet perustuvat Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kanadan ja Kansainvälisen tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuinten kaltaisten kansainvälisten tuomioistuinten edustamiin julkisten oikeusjärjestelmien periaatteisiin. Tuomioistuinten jäsenet ovat maissaan tuomarinvirkaan päteviä henkilöitä, ja Euroopan unioni ja Kanada nimittävät heidät määräajaksi. Kunkin asian käsittelee kolme sattumanvaraisesti valittua jäsentä. Näille

henkilöille on määrätty tiukat eettiset säännöt heidän riippumattomuutensa ja puolueettomuutensa varmistamiseksi sekä eturistiriitojen, esteellisyyden ja esteellisyyden vaikutelman välttämiseksi. Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot sekä Kanada ovat sopineet jatkavansa välittömästi tuomioistuinten jäsenten puolueettomuuden varmistamiseen tähtäävien käytännesääntöjen, jäsenten palkkausmenettelyjen ja palkkatason sekä valintaprosessin käsittelyä. Yhteisenä tavoitteena on saattaa tarkastelu päätökseen CETA:n voimaantuloon mennessä.

g) CETA on ensimmäinen sopimus, johon sisältyy muutoksenhakumekanismi, jolla voidaan korjata virheet ja varmistaa ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen päätösten johdonmukaisuus.

h) Kanada sekä Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot ovat sitoutuneet seuraamaan kaikkien näiden investointisääntöjen toimintaa, puuttumaan oikea-aikaisesti mahdollisesti ilmeneviin puutteisiin ja tarkastelemaan tapoja, joilla voidaan jatkuvasti parantaa niiden toimintaa.

i) Näin ollen CETA merkitsee tärkeää ja perinpohjaista muutosta investointisääntöihin ja riidanratkaisumenettelyyn. Sillä luodaan perusta monenvälisille pyrkimyksille kehittää tätä investointeja koskevan riidanratkaisun uutta lähestymistapaa kohti monenvälisen investointituomioistuimen luomista. EU:n ja Kanadan tavoitteena on monenvälisen investointituomioistuimen luominen pikaisesti. Se olisi perustettava heti, kun tarvittava kriittinen massa osallistujia on saavutettu, ja sen olisi välittömästi korvattava CETA:n järjestelmän kaltaiset kahdenväliset järjestelmät. Kaikkien niiden maiden, jotka hyväksyvät tuomioistuimen perusperiaatteet, olisi voitava liittyä monenväliseen investointituomioistuimeen.

7. **Kauppa ja kestävä kehitys**

a) CETA vahvistaa Kanadan sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden pitkäaikaisen sitoumuksen kestävään kehitykseen, ja sen on tarkoitus edistää kaupan panosta tähän tavoitteeseen.

b) CETA sisältääkin työntekijöiden oikeuksia ja ympäristön suojelua koskevia laaja-alaisia ja velvoittavia sitoumuksia. Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot sekä Kanada pitävät ensiarvoisen tärkeänä, että CETA saa aikaan konkreettisia tuloksia näillä aloilla, jolloin sopimuksesta on mahdollisimman paljon hyötyä työntekijöille ja ympäristölle.

8. **Työsuojelu**

a) CETA velvoittaa Kanadan sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltiot parantamaan lainsäädäntöään ja toimintalinjojaan tavoitteenaan tarjota korkeatasoista työsuojelua. CETA:n mukaan ne eivät voi höllentää työlainsäädäntöään rohkaistakseen kauppaa tai houkutellakseen investointeja, ja jos tätä sitoumusta rikotaan, hallitukset voivat toteuttaa korjaavia toimia riippumatta siitä, vaikuttaako rikkomus kielteisesti investointeihin tai investoijan tuotto-odotuksiin. CETA ei muuta työntekijöiden oikeuksia neuvotella, tehdä ja panna täytäntöön työehtosopimuksia tai ryhtyä työtaistelutoimiin.

b) CETA velvoittaa Euroopan unionin ja sen jäsenvaltiot sekä Kanadan ratifioimaan Kansainvälisen työjärjestön (ILO) keskeiset yleissopimukset ja panemaan ne tosiasiallisesti täytäntöön. Kanada on ratifioinut seitsemän keskeistä yleissopimusta ja käynnistänyt jäljellä olevan yleissopimuksen (*yleissopimus järjestäytymisoikeuden ja kollektiivisen neuvotteluoikeuden soveltamisesta, 1949 (C98)*) ratifiointiprosessin.

c) CETA luo myös puitteet Kanadan sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden väliselle yhteistyölle molemmille tärkeissä kauppaan liittyvissä työelämän kysymyksissä, muun muassa siten, että ILO otetaan mukaan yhteistyöhön ja kansalaisyhteiskunnan kanssa käydään jatkuvaa vuoropuhelua sen varmistamiseksi, että CETA edistää kauppaa tavalla, josta on hyötyä työntekijöille ja joka tukee työsuojelutoimenpiteitä.

9. **Ympäristönsuojelu**

a) CETA velvoittaa Euroopan unionin ja sen jäsenvaltiot sekä Kanadan tarjoamaan korkeatasoisen ympäristön suojelun tason ja kannustamaan siihen, sekä pyrkimään jatkamaan lainsäädäntönsä ja toimintalinjojensa sekä niihin perustuvan suojelun tason parantamista.

b) CETA:ssa tunnustetaan yksiselitteisesti Kanadan sekä Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden oikeus asettaa omat ympäristöä koskevat painopisteensä, vahvistaa ympäristönsuojelun tasonsa ja hyväksyä tai muuttaa asiaa koskevaa lainsäädäntöään ja toimintalinjojaan ottaen huomioon kansainväliset velvoitteensa, jotka perustuvat muun muassa monenvälisiin ympäristösopimuksiin. Samanaikaisesti Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot sekä Kanada ovat CETA:ssa luvanneet olla heikentämättä ympäristönsuojelun tasoa, ja jos tätä sitoumusta rikotaan, hallitukset voivat toteuttaa korjaavia toimia riippumatta siitä, vaikuttaako rikkomus kielteisesti investointeihin tai investoijan tuotto-odotuksiin.

c) CETA sisältää sitoumuksia, joilla pyritään kestävään metsä- ja kalatalouteen sekä vesiviljelyyn. Siinä on myös sitoumuksia yhteistyöstä molemmille tärkeissä kauppaan liittyvissä ympäristökysymyksissä kuten ilmastonmuutos, jonka osalta Pariisin sopimuksen täytäntöönpano on Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kanadan tärkeä yhteinen velvoite.

10. **Uudelleentarkastelu ja sidosryhmien kuuleminen**

a) Kauppaan ja kestävään kehitykseen, kauppaan ja työllisyyteen sekä kauppaan ja ympäristöön liittyviä sitoumuksia varten on olemassa erityiset sitovat arviointi- ja uudelleentarkastelumekanismit. Kanada sekä Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot ovat täysin sitoutuneet hyödyntämään tehokkaasti näitä mekanismeja koko sopimuksen voimassaoloajan. Lisäksi ne ovat sitoutuneet aloittamaan kyseisten säännösten uudelleentarkastelun varhaisessa vaiheessa ottaen huomioon muun muassa CETA:n kauppaa ja työllisyyttä sekä kauppaa ja ympäristöä koskevien määräysten tehokkaan täytäntöönpanon.

b) Sidosryhmillä, kuten työnantajilla, ammattiliitoilla sekä työntekijä- ja elinkeinoelämän järjestöillä ja ympäristöryhmillä, on keskeinen rooli CETA:n tehokkaan täytäntöönpanon tukemisessa. Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot sekä Kanada ovat sitoutuneet pyytämään säännöllisesti sidosryhmien näkemyksiä arvioidakseen CETA:n täytäntöönpanoa. Ne tukevat sidosryhmien aktiivista osallistumista muun muassa perustamalla CETA:a käsittelevän kansalaisyhteiskunnan foorumin.

11. **Vesi**

CETA ei velvoita Kanadaa eikä Euroopan unionia tai sen jäsenvaltioita sallimaan veden kaupallista käyttöä, elleivät ne halua tehdä niin. CETA säilyttää täysin niiden oikeuden päättää vesivarojen käytöstä ja suojelusta. CETA ei myöskään estä kumoamasta päätöstä veden kaupallisen käytön sallimisesta.

12. **Julkiset hankinnat**

CETA säilyttää Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kanadan hankintayksiköiden oikeuden käyttää hankintoja koskevissa tarjouspyynnöissä kunkin maan lainsäädännön mukaisesti ympäristö-, sosiaali- ja työllisyysperusteita, kuten velvoitetta noudattaa työehtosopimuksia ja menetellä niiden mukaisesti. Kanada sekä Euroopan unioni ja sen jäsenvaltiot voivat käyttää tällaisia perusteita hankinnoissaan tavalla, joka ei ole syrjivä ja joka ei muodosta tarpeetonta estettä kansainväliselle kaupalle. Ne voivat jatkaa käytäntöä CETA:n puitteissa.

13. **Edut pienille ja keskisuurille yrityksille**

CETA:sta on etua myös pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yrityksille), joille asiakkaiden kustannusvaatimuksiin vastaaminen on jatkuva haaste. CETA:ssa tähän puututaan seuraavin tavoin: lähes kaikki teollisuustuotteet voidaan viedä tullitta maasta; lyhennetään käsittelyaikoja rajoilla ja tavaroiden liikkuvuudesta tehdään edullisempaa, nopeampaa, ennakoitavampaa ja tehokkaampaa; vähennetään sääntelyesteitä, erityisesti antamalla mahdollisuus testauttaa tuotteensa ja varmentaa ne Kanadan standardien mukaisiksi EU:ssa ja päinvastoin; helpotetaan palveluntarjoajien kuten sopimussuhteisten palveluntarjoajien, itsenäisten ammatinharjoittajien ja lyhytaikaisten liikematkailijoiden liikkuvuutta, niin että pk-yritykset voivat helpommin tavata asiakkaita ja tarjota myynnin jälkeistä palvelua; ja lisätään merkittävästi pk-yritysten pääsyä valtion julkisiin hankintoihin keskushallinnon, alemman keskushallinnon ja paikallishallinnon tasolla. Pienviljelijät saavat myös etua helpomman markkinoillepääsyn ja parempien myyntimahdollisuuksien ansiosta, erityisominaisuuksistaan tunnetut laatutuotteet mukaan lukien.

14. **Kanadan alkuperäiskansojen etuoikeudet**

Kanada on sisällyttänyt CETA:an poikkeuslausekkeita voidakseen toteuttaa toimia alkuperäiskansojen oikeuksien ja etuoikeuksien suojelemiseksi. Kanada on sitoutunut toimimaan aktiivisesti alkuperäiskansoja edustavien kumppaneiden kanssa varmistaakseen, että niiden edut otetaan huomioon CETA:n täytäntöönpanossa.

Vastaavuustaulukko – Yhteinen tulkitseva väline ja CETA-sopimus

Tämän taulukon on tarkoitus olla avuksi CETA:n tulkinnassa siten, että tämän asiakirjan mukainen osapuolten aikomus liitetään CETA:n asianomaisiin määräyksiin. Alla olevan viittausluettelon on tarkoitus olla mahdollisimman täydellinen, mutta se ei ole tyhjentävä.

Yhteisen tulkitsevan välineen kohta	Viittaus CETA:an
1. Johdanto-osa	
1 kohdan c ja d alakohta	CETA:n johdanto-osa, artiklat 5.4, 6.1.5, 21.2.1, 21.2.2, 22.1, 23.3, 23.4, 24.3, 24.4, 24.5 ja 28.3
2. Oikeus harjoittaa sääntelyä	CETA:n johdanto-osa, artiklat 5.4, 6.1.5, 8.9, liite 8-A, artiklat 21.2.1, 21.2.2, 22.1, 23.3, 23.4, 24.3, 24.4, 24.5 ja 28.3
3. Yhteistyö sääntelyn alalla	artikla 21.2.6
4. Julkiset palvelut	artiklat 8.2.2 (b), 8.9, 8.15, 9.2.2 (a) (b) (f) ja (g), artiklat 9.7, 13.2.5, 13.10, 13.16, 13.17 ja 28.3, liite I varaumat ja liite II varaumat
5. Sosiaaliturva tai -vakuutus	artiklat 13.2.5, 13.10, 28.3, liite I varaumat ja liite II varaumat
6. Investointisuoja	
6. a)	johdanto-osa, artiklat 8.2.2 (b), 8.36, 8.6 ja 8.9, liite 8-A, artiklat 8.22.1 (f, g) ja 28.3
6. b)	artiklat 8.9.1, 8.12, liite 8-A ja artikla 8.39.3
6. c)	artiklat 8.9, Art. 8.10, 8.11 ja 8.12 ja liite 8-A
6. d)	artiklat 8.1 ja 8.18.3
6. e)	artikla 8.31.3
6. f)	artiklat 8.27, 8.28, 8.30 ja 8.44
6. g)	artikla 8.28
6. h)	artiklat 8.31.3 ja 8.44.3
6. i)	artikla 8.29
7. b) Kauppa ja kestävä kehitys	artikla 22.1, luvut 23 ja 24
8. Työsuojelu	
8. a)	artiklat 23.2, 23.3.1, 23.4.2 ja 23.4.3

Yhteisen tulkitsevan välineen kohta	Viittaus CETA:an
8. b)	artikla 23.3.4
8. c)	artiklat 23.7 ja 23.8
9. Ympäristönsuojelu	
9.	artikla 24.3
9. b)	artiklat 24.3 ja 24.5
9. c)	artiklat 24.10, 24.11 ja 24.12
10. Uudelleentarkastelu ja sidosryhmien kuuleminen	
10. a)	artiklat 22.3.3, 22.4, 23.8, 23.9, 23.10 ja 23.11
10. b)	artiklat 22.1.3, 22.4.3, 22.4.4, 23.6, 23.8.4, 24.13, 24.14, 24.15, 24.16 ja 24.7
11. Vesi	artikla 1.9
12. Julkiset hankinnat	artiklat 19.9.6 ja 19.3.2
13. Edut pk-yrityksille	liite 2-A, luvut 4, 6 ja 19, luku 20-alajakso C
14. Kanadan alkuperäiskansojen etuoikeudet	artikla 12.2.2 ja asianomaiset Kanadan varaumat